

Kasvatus muutub lapsekesksemaks

Laseme lapsel ise kasvada või kasvatame, on küsimus, mille üle küllap kõik vanemad on juurelnud. Kui otsustame kasvatada, järgime tavaliselt kindlaid põhimõtteid, millest osa on edasi antud põlvest põlve. Aja jooksul on eesti kodudes kasvatus küll vabamaks muutunud, kuid vabakasvatuse ideed pole meie kultuuris siiski poolehoidu võitnud.

Tartu Ülikooli kasvatusteaduste tudengite korraldatud kolme põlvkonna vanemate küsitlusest selgub, et põlvkonniti valitseb üksmeel ühes asjas: lapse kasvatamisel on tähtsaim kord ning reeglite ja piiride seadmine, sest nii näidatakse lapsest hoolimist. Arvatakse, et ka lapsel endal on lihtsam, kui ta teab, mis on lubatud ja mis mitte.

Põlvkondlik üksmeel ja eriarvamused. Üksmeelselt peetakse oluliseks ka, et laps oleks viisakas, arvestaks teistega ja aitaks neid: "püüan kasvatada lastest inimesi, kes ei teeks teistele seda, mida nad ei taha, et neile tehakse"; "olen õpetanud, et kedagi ei tohi halvustada välimuse põhjal".

Vanavanemad tähtsustavad üle kõige ausust: "teiste petmist pole olnud"; "ainult ausus on mängun, ausus piat olema", ning kirjeldavad alles seejärel oma teisi kasvatuspõhimõtteid. Emad-isad mainivad ausust harvem ning veel vähem tähtsustavad seda nooremad oma laste kasvatamisel.

Noorem sugupõlv seab esikohale lapsega vestlemise, tema eripära ja tahtega arvestamise, asjade selgitamise, lapsega sõbraks olemise: "mina räägin oma lapsega"; "püüan ta usaldust võita ja hoida"; "vanem ei tohiks last võtta kui omandit, vaid kui isiksust, keda tuleb julgustada tegutsema ja mõtlema".

Lapsele hea hariduse ja ameti võimaldamist, nõuandmist ja õpetamist maailmaasjades peab tähtsaimaks keskinine põlvkond ehk vanemad. "vanema kohus on lapse jaoks maailma lahti seletada ja pehmenendada, teda elus toetada ja julgustada"; "tahan, et mu lapsed saaksid parema hariduse". Noorim põlvkond leiab aga, et lastelt tuleb nõuda nende võimete kohaselt. Lapsi tuleb küll maailmaga tuttavaks teha, kuid lasta neil siis ise, loomuldasa areneda.

Kui noorim põlvkond tähtsustab lapse ärakuulamist ja julgustamist, siis vanavanemad ja vanemad rõhutavad

Edda Kaimre
kasvatusteaduste
magister

oma eeskuju: "...eeskuju loeb, tühjad sõnad ei loe midagi"; "kasvatada ei saa ainult sõnadega, tuleb ette elada".

Oma vanemate ja vanavanemate kasvatusena ollakse üldiselt rahul: "mul on suurepäraseid vanemad ja hea kasvatus, ei oska midagi ette heita"; "olen proovinud oma laste kasvatamisel samadest põhimõtetest juhinduda". Küsitletud vanavanematest olid pooled üksmeel oma vanematega.

Keskmine ja noorem põlvkond räägib rohkem omavahelistest erinevustest. Noorematele ei meeldi see, et neid käsutati ja nõuti kuulekust: "laps ei pea olema masin, kes kuulab sõna, ja räägib ainult siis, kui kana pissib"; "olen püüdnud hoiduda käsutamisest, sest minu vanemad käskisid ja keelasid meid väga palju".

Karistamine ja tööle sundimine. Põlvkonniti tekitavad lahkarvamusi lapse karistamine ja tööle panemine. Emad-isad kritiseerivad lapse löömist kõige rohkem: "kui ma veidi suuremana tajusin, et ema maandab minu peksmisega oma pingeid, tundsin tema vastu põlgust".

Kui nooremate meelest sunniti neid lapsena liiga palju tööle, siis vanavanemad leiavad vastupidiselt, et lastel peab töid ja kohustusi rohkem olema: "sellist tööorjust kui meil oli seda tänapäeval ei ole, lapsi peaks siiski rohkem tööle sundima".

Aastate jooksul on Eestis kasvatuspõhimõtted muutunud

lapsekesksemaks. Oma lapsepõlvkogemusest lähtuvalt on eelinised põlvkonnad pidanud vajalikuks laste valikuvabadust piirata ning hinnanud oluliseks sõnakuulekust ja töökust. Praegu lapsi kasvatav noorem põlvkond on aga veendunud, et avanevas maailmas tuleb eeskätt rõhuda lapse individuaalsusele, soodustada võimet iseseisvaid otsuseid langetada ja maailma mõista.

